

Aan de slag voor meer leven in de berm

In Nederland hebben we 139.000 kilometer aan wegen en nog eens 3000 kilometer aan spoorwegen. De bermen langs deze wegen zijn ontzettend belangrijk voor flora en fauna. Sommige soorten maken hun volledige levenscyclus door in de berm, andere gebruiken het als een veilige route met voedsel en schuilgelegenheid om van het ene (natuur)gebied naar het andere te komen. Helaas zien we nog veel kortgemaaide bermen waar dieren geen gebruik van kunnen maken. Het ecologisch beheren van bermen is daarvoor dé oplossing.

Tekst: Ecologisch bermbeheer kreeg al vorm in 1970 toen *Antonie Stip & Milou van Silfhout* Piet Zonderwijk zijn eerste advies aan Staatsbosbeheer schreef. Dat advies behelsde: niet meer dan twee keer per jaar maaien en het maaisel vervolgens afvoeren. Ongeveer 15 jaar lang is dit beleid uitgevoerd, maar helaas kreeg ecologisch bermbeheer daarna steeds minder aandacht en werd erop bezuinigd. Anno 2020 wordt breed erkend dat de Nederlandse natuur er slecht voor staat. Daardoor is er gelukkig veel aandacht gekomen voor biodiversiteit en willen steeds meer gemeenten, provincies, waterschappen en aannemers ook aan de slag met ecologisch bermbeheer.

Wanneer doen we het goed?

Bij De Vlinderstichting was er de afgelopen jaren veel vraag naar de invulling van ecologisch bermbeheer. Gemeenten en ook aannemers vroegen ons om advies. “Wanneer doen we het nu goed?” was een veelgestelde vraag. Daarom heeft De Vlinderstichting in januari 2018 op een grote bijeenkomst van de Nationale Bijenstrategie aangekondigd aan een keurmerk

voor ecologisch bermbeheer te gaan werken. We hebben Stichting Groenkeur, die het enige onafhankelijke keurmerk voor de groene sector beheert, benaderd en zijn met hun deskundige kennis en de adviezen van allerlei mensen en organisaties die met bermbeheer te maken hebben het keurmerk gaan ontwikkelen. De naam was ook al snel bekend: Kleurkeur. Omdat we toe willen werken naar meer kleur en gezoem in de bermen.

Kleurkeur wordt gebruikt

Na anderhalf jaar ontwikkeling is Kleurkeur in juni 2019 gereedgekomen. We hebben afgesproken dat Stichting Groenkeur en De Vlinderstichting eind december 2020 de ervaringen met Kleurkeur evalueren met een aantal organisaties die er dan een jaar mee gewerkt hebben. Niettemin is Kleurkeur klaar voor gebruik en er wordt ook al flink wat naar gevraagd. In een aantal maaibestekken is er al naar Kleurkeur gevraagd door opdrachtgevers. Een positieve ontwikkeling.

Kennis voor ‘de man op de trekker’

Omdat we zien dat het van groot belang is dat ‘de man op de trekker’ kennis heeft van ecologisch bermbeheer en wat daarbij komt kijken, heeft De Vlinderstichting twee cursussen ontwikkeld. Deze zijn verplicht voor organisaties die met Kleurkeur aan de slag gaan. De eerste cursus is Kleurkeur – Basis, waarin aan de hand van vijf thema’s alle belangrijke zaken rond ecologisch bermbeheer worden behandeld. Deze cursus is voor iedereen geschikt en is speciaal bedoeld voor de uitvoerenden van ecologisch bermbeheer. Maar ook beleidsmedewerkers, toezichthouders en projectleiders volgen bij ons deze cursus. Er worden vijf thema’s behandeld: 1) De basis van Kleurkeur, 2) Ecologie, 3) Bodem, 4) Beheermaatregelen en 5) Bermbeheer in de praktijk. Aan het einde van de cursus is er een schriftelijk examen. Tot begin maart 2020 zijn er 175 mensen die deze cursus met succes hebben gevolgd. We krijgen veel positieve reacties te horen van de cursusdeelnemers. Zelfs ecologen steken naar eigen zeggen nog veel op.

Gerdien Bos

Ook binnen de bebouwde kom, zoals hier in Uden, kunnen bloemrijke bermen ecologisch beheerd worden met Kleurkeur.

Gefaseerd beheren is een van de kernpunten van Kleurkeur. Ecologisch bermbeheer kan voor bijvoorbeeld de bruine vuurvlieder (inzet) het verschil maken of populaties blijven voortbestaan of niet.

Janneke Vedder, Buro Bakker: “Ik heb geleerd om met een verruimde en een verdiepende blik te kijken naar het bermbeheer. Ik kan de cursus van harte aanbevelen voor beleidsmakers, planvormers, planners én uitvoerders.”

Verdiepingscursus

De tweede cursus, de cursus Kleurkeur – Gevorderden, gaat op een aantal onderwerpen de diepte in. Denk hierbij aan een stappenplan voor het gebruiken van Kleurkeur bij een opdrachtgever en een aannemer (wat moet je allemaal doen en geregeld hebben), maar ook de ecologische monitoring wordt behandeld. De gevorderdencursus is speciaal bedoeld voor leidinggevenden, projectleiders, planners en ecologen. Tot half maart hebben 19 mensen deze cursus met succes gevolgd.

Nieuwe standaard voor ecologisch bermbeheer

De Vlinderstichting heeft met Kleurkeur een nieuwe standaard neergezet voor ecologisch bermbeheer. Daarbij zijn vijf punten cruciaal:

1. Een goede voorbereiding van het bermbeheer, wat gestalte krijgt in een beheerplan dat opdrachtgever en opdrachtnemer samen opstellen. In het beheerplan staan alle belangrijke afspraken, maar

ook beheerdoelen en met welke machines er op welke locaties wordt beheerd.

2. Niet meer klepelen, omdat dit direct en indirect tot veel ecologische schade leidt.
3. Gefaseerd maaien, dat wil zeggen dat bij elke maaibeurt 15 tot 30% van de vegetatie ongemaaid blijft.
4. Vakbekwaamheid: mensen die ecologisch bermbeheer uitvoeren, moeten in ieder geval de basiscursus Kleurkeur gevolgd hebben.
5. Monitoring van flora en fauna, wat inzichtelijk moet maken of het uitgevoerde beheer ook effect heeft voor de beheerdoelen die opgesteld zijn.

Uiteraard gaat Kleurkeur over veel meer, maar deze vijf punten geven de kern van Kleurkeur weer. De komende tijd werkt De Vlinderstichting er samen met Stichting Groenkeur hard aan om ecologisch bermbeheer met Kleurkeur steeds breder bekend te maken. Wilt u meer weten over Kleurkeur? Kijk dan op www.kleurkeur.com of stel uw vraag via kleurkeur@vlinderstichting.nl. U kunt ons helpen door uw gemeente, provincie of waterschap te wijzen op natuurvriendelijk beheer van bermen en groenstroken in uw omgeving. Kleurkeur kan ook voor hen interessant zijn.

